

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi geneettisesti muunnettujen organismien jäljitettävyydestä ja merkinnöistä ja geneettisesti muunnetuista organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä sekä direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta”

(KOM(2001) 182 lopullinen – 2001/0180 COD)

(2002/C 125/14)

Komissio päätti 15. syyskuuta 2001 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -jaosto antoi lausuntonsa 4. maaliskuuta 2002. Esittelijä oli José Maria Espuny Moyano.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 20. ja 21. maaliskuuta 2002 pitämässään 389. täysistunnossa (maaliskuun 21. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 81 puolesta, 10 vastaan 21:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komission ehdottamassa asetuksessa säädetään geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) sekä GMO:eista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyyteen ja merkintöihin sovellettavasta kehyksestä. Asetuksen pitäisi helpottaa sekä tuotteiden vetämistä markkinoilta, kun todetaan ennakoimattomia vaikutuksia ihmisten tai eläinten terveydelle, että seurannan kohdistamista mahdollisten ympäristövaikutusten tutkimiseen. Tarkoituksena on myös varmistaa tarkat ja täydelliset pakkausmerkinnät, jotta toimijoilla ja kuluttajilla olisi tosiasiallinen valinnanvapaus ja jotta viranomaiset voisivat valvoa ja todentaa merkinnöissä esitettyjä väittämiä.

1.2. Ehdotettua asetusta sovelletaan GMO:eista valmistettujen tai niitä sisältävien tuotteiden, myös lisä- ja aromiaineiden, markkinoille saattamisen kaikissa vaiheissa.

1.3. Asetusta ei sovelleta ihmisille ja eläimille tarkoitettuihin lääkkeisiin (neuvoston asetusta (ETY) N:o 2309/93).

1.4. Yksilöllinen koodi

Komissio luo (asetusehdotuksen 10 artiklassa mainitun) sääntelykomitean avulla järjestelmän, jonka avulla kehitetään ja osoitetaan yksilölliset koodit GMO:eille. Samaa menettelyä noudattaen se mukauttaa järjestelmää tarvittaessa (8 artikla).

1.5. GMO:ien jäljitettävyyden ja merkintävaatimukset

1.5.1. GMO:eista koostuvien tai niitä sisältävien esipakattujen tuotteiden pakkausissa tulee olla merkintä ”tuote sisältää geneettisesti muunnettuja organismeja”.

1.5.2. Tuotteen markkinoille saattamisen ensimmäisessä vaiheessa on mainittava, että tuote koostuu GMO:eista, ja mainittava GMO:ien yksilölliset koodit.

1.5.3. Kyseiset tiedot on ilmoitettava edelleen tuotteen markkinoille saattamisen myöhemmissä vaiheissa.

1.5.4. Tiedot on säilytettävä viiden vuoden ajan.

1.6. GMO:eista valmistettujen tuotteiden jäljitettävyyden vaatimukset

1.6.1. GMO:eista valmistettuja tuotteita markkinoille saatavien toimijoiden tulee toimittaa tuotteen vastaanottavalle toimijalle tiedot GMO:eista valmistetusta elintarvikkeesta, ainesosasta, lisäaineesta, aromiaineesta, rehuaineesta tai rehujen lisäaineesta.

1.6.2. Toimijan on säilytettävä mainitut tiedot viiden vuoden ajan.

1.7. Vapautukset

1.7.1. Ehdotetun asetuksen 6 artiklassa säädetään tietyistä vapautuksista kuten siitä, että elintarvikkeita lopulliselle kuluttajalle toimittavien toimittajien ei tarvitse ylläpitää asiakirja-aineistoa siitä, kenelle tuotteet on myyty.

1.8. Ehdotetussa asetuksessa jäsenvaltiot veloitetaan suorittamaan tarkastuksia ja valvontatoimenpiteitä sekä säädetään, että komissio kehittää ensin näytteenottoa ja testausta koskevia teknisiä ohjeita.

1.9. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee säätää seuraamuksista, joita sovelletaan asetuksen säännösten rikkomiseen.

1.10. Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan kahdentenkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu, vaikkakin suurinta osaa sen sisällöstä sovelletaan yhdeksänsetäkympmenennestä päivästä sen jälkeen, kun järjestelmä yksilöllisten koodien kehittämiseksi ja osoittamiseksi GMO:ille on julkaistu EYVL:ssä.

2. Yleistä

2.1. Komitea antaa komissiolle tunnustusta sen ponnistuksista käsillä olevan asetusehdotuksen ja siihen olennaisesti liittyvän ehdotuksen "Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus geneettisesti muunnetuista elintarvikkeista ja rehuista" kehittämiseksi. ETSK myöntää, että nykyinen lainsäädäntö GMO:ien markkinoille saattamisesta ja merkinnästä on epäyhtenäinen ja puutteellinen, ja on siksi tyytymätön siihen, että elintarvikkeita ja rehuja kohdellaan ehdotuksessa samalla tavalla, sillä siten lainsäädännöstä saadaan entistä yhtenäisempi, selvempi ja varmempi sekä toimijoiden että käyttäjien ja kuluttajien kannalta. Voimassa olevalla lainsäädännöllä ei täysin taata kuluttajan oikeutta saada tietoa ja tehdä hyvin perusteltuja valintoja.

2.2. Käsillä olevan ehdotuksen tietyt osat kuten se, että GMO:ien avulla valmistettuja tuotteita ja GMO:eista valmistettuja tuotteita käsitellään erillisinä, aiheuttavat kuitenkin vakavaa huolta ja sisällön ymmärrysvaikeuksia.

2.3. Asetus perustuu asianmukaisesti Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklaan, joka koskee jäsenvaltioiden lakien lähentämistä Euroopan unionin sisämarkkinoiden toiminnan ja korkean suojelutason turvaamiseksi.

2.4. Geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön annettussa direktiivissä 2001/18/EY, jolla kumotaan direktiivi 90/220/ETY, määritellään oikeudelliset puitteet GMO:ien tarkoitukselliselle levittämiselle ympäristöön ja niiden markkinoille saattamiselle yhteisössä. Direktiivin tarkoituksena on suojella ihmisten ja eläinten terveyttä sekä ympäristöä. Direktiivin mukaan sallittua on ainoastaan ihmisten ja eläinten terveydelle sekä ympäristölle vaarattomien tuotteiden levittäminen tai markkinoille saattaminen sen jälkeen, kun tuotteille on tehty tarkka tieteellinen analyysi direktiivissä asetettujen veloitteiden ja menetelmien

mukaisesti. Lisäksi direktiivissä 2001/18/EY säädetään veloitteesta toteuttaa seurantaohjelma, jonka avulla voidaan jäljittää ja tunnistaa kaikki GMO:ien tai niistä koostuvien tai niitä sisältävien tuotteiden suorat tai epäsuorat, välittömät, viivästyneet tai ennakoimattomat vaikutukset ihmisten ja eläinten terveyteen tai ympäristöön sen jälkeen, kun tuotteet on saatettu markkinoille.

2.5. Koska mainitulla puitedirektiivillä jo taattaneen terveyden- ja ympäristönsuojelu, tarkasteltavana olevassa asetusehdotuksessa tulee keskittyä GMO:ien ja niistä valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyyteen, jolloin asetusta voidaan käyttää välineenä puitedirektiivin avulla toteutettavassa turvallisuuden ja terveydensuojelun takaamisessa. Toinen keskeinen asia on muuntogeenisten elintarvikkeiden ja rehujen merkitsemisen parantaminen.

2.5.1. Ympäristölle ja biologiselle monimuotoisuudelle aiheutuneiden vahinkojen vastuukysymykset on kuitenkin määriteltävä pikaisesti, kuten komitea totesi ympäristövahinkovastuusta annetusta valkoisesta kirjasta antamassaan lausunnossa⁽¹⁾. On myös selkeytettävä vastuukysymyksiä niissä tapauksissa, joissa luonnonmukaisesti viljellyt tuotteet ovat joutuneet satunnaisesti GMO:ien saastuttamiksi. Kyseisiin tuotteisiin tällä hetkellä sovellettava kynnys on 0 %. Muuntogeenisiä organismeja koskeva vastuukysymys jää epäselväksi sekä käsillä olevassa asetuksessa että komission esittämässä ehdotuksessa ympäristövastuudirektiiviksi. Komitean mielestä tämä ei ole hyväksyttävää.

2.6. Ehdotuksessa yhteisön asetukseksi elintarvikelain yleisistä periaatteista ja vaatimuksista ja Euroopan elintarvikkeviranomaisen perustamisesta määritellään tärkeimmät terveyttä ja elintarvikkeiden turvallisuutta koskevat periaatteet sekä asetetaan jäljitettävyyttä koskeva veloitte. GMO:eja ja niistä johdettuja tuotteita koskevien jäljitettävyyshaavimusten tulee olla samat kuin edellä mainitussa asetuksessa.

2.7. Ehdotetut jäljitettävyyshaavimukset edellyttävät sekä talouden toimijoilta että valvontaviranomaisilta järjestelmää tukevien asiakirjojen ja todistusten toimittamisen lisäksi myös lisätarkastus- ja valvontatoimenpiteitä. Tämä aiheuttaa lisäkustannuksia sekä raaka-aineisiin että lopputuotteisiin. Erityisen ongelmallisia ovat tuontituotteet, jotka ovat tai sisältävät GMO:eja tai ovat niistä valmistettuja mutta joiden lopputuotteissa ei ole GMO:eja. Komitea on täysin tietoinen siitä, että ehdotukset edellyttävät kansainvälisten organisaatioiden, jäsenvaltioiden viranomaisten ja kauppakumppanien sitoutumista ja että ehdotusten täysimittainen toteuttaminen käytännössä voi viedä useita vuosia.

⁽¹⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Valkoinen kirja ympäristövahinkovastuusta", EYVL C 268, 19.9.2000, s. 19.

2.8. Lisäksi jäsenvaltioiden viranomaiset, jotka ovat vastuussa direktiivin täytäntöönpanosta, joutuvat suorittamaan lisäresursseja – sekä taloudellisia että henkilöresursseja – vaativaa valvontaa ja tarkastuksia. Sekä yhteisön että jäsenvaltioiden tasolla on osoitettava riittävät lisäresurssit ehdotetun lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon ja valvonnan turvaamiseen, jotta asetuksen perimmäiseen tavoitteeseen eli elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuuden valvontaan tarvittavia voimavaroja ei jouduta käyttämään muihin tarkoituksiin.

2.9. Sellaisten elintarvikkeiden ja rehujen osalta, joissa muuntogeenisiä ainesosia ei enää ole jäljellä vaikka sellaisia on niiden valmistuksessa käytetty, jäljitettävyyden ja merkintävaatimusten noudattaminen on vaikeasti todennettavissa, mikä saattaa johtaa epäluotettavaan käytäntöihin ja petoksiin. Esimerkiksi muuntogeenisistä raaka-aineista valmistetut pitkälle jalostetut öljyt ja maissihydrolysaatit voivat korvata sellaisten raaka-aineiden johdannaiset, jotka eivät ole muuntogeenisiä, sillä niiden koostumus, ominaispiirteet ja käyttö ovat samantyyppiset.

2.10. Vaarana on, että uusien vaatimusten käyttöönotto johtaa lopputuotteiden kustannusten nousuun, mikä näkyy todennäköisesti kuluttajahinnoissa. Komitea korostaa kuitenkin, että uuden tekniikan käyttämisestä aiheutuvien kulujen tulisi kohdistua GMO:ja käyttäviin tuottajiin ja GMO:ja sisältävien tuotteiden hintoihin eikä sellaisten perinteisten tuotteiden hintoihin, joissa on ”Valmistettu ilman GMO:eja” -merkintä.

2.11. Jäsenvaltioiden hallitusten ja Euroopan unionin poliittisten elinten on huolehdittava siitä, että ihmisten turvallisuutta ja ympäristön suojaa koskevia tiukennettuja vaatimuksia ryhdytään soveltamaan myös kansainvälisellä tasolla. Kyseisten tahojen tulee ajaa kansainvälisissä elimissä – etenkin OECD:n ja *codex alimentarius* -komission puitteissa – asianmukaisten säännösten laatimista. Näin saataisiin vähennettyä mahdollisia kauppaesteitä tai jopa poistettua ne kokonaan.

2.12. Toimenpiteet, joiden perusteella GMO:eja sisältämätön tuote voidaan erottaa geneettisesti muunnellusta tuotteesta, voivat muodostaa kilpailuedun yrityksille, jotka ottavat tavoitteekseen laadun ja voivat taata kuluttajalle, että tuotteiden valmistuksessa käytettyjen raaka-aineiden alkuperä on selkeästi jäljitettävissä.

3. Erityistä

Rahoituspalveluiden kohdalla 7.3 ”muut toimesta johtuvat hallintomenot” virkamatkoihin kokonaismäärärahoissa (osasto A7) näyttäisi olevan laskuvirhe, sillä jos kolmen päivän virkamatka maksaa 1 000 euroa ja niitä tehdään kolme, yhteenlaskettu summa ei voi olla 1 300 euroa, kuten laskelmaan on merkitty.

4. Päätelmät

Komitea panee merkille komission huomattavat ponnistukset voimassaolevan lainsäädännön täydentämiseksi ja selkeyttämiseksi ja antaa jäljitettävyydestä ja merkinnöistä seuraavat suositukset.

4.1. GMO:ien käytöstä on virinnyt yhteiskunnassa laaja keskustelu, jossa on esitetty taajaan äärimmäisiä mutta usein vailla varteenotettavaa tieteellistä pohjaa olevia kantoja. ETSK suosittelee sen vuoksi komissiolle julkisen tiedotuskampanjan järjestämistä, jotta GMO:ien käytöstä ihmis- ja eläinravinnolle sekä ympäristölle syntyvät edut ja siihen liittyvät vaarat tulisivat tunnetuiksi. Riippumattomien elinten hankkima tieto auttaa ihmisiä tekemään elintarvikkeita koskevia hyvin perusteltuja valintoja. Valintojen perusteina ovat myös ympäristöä koskevat ja eettiset kysymykset sekä elintarvikkeiden tuottamiseen käytettyä tekniikkaa koskevat olennaiset kysymykset.

4.2. Ehdotetut kaksi asetusta geneettisesti muunnettuja organismeja sisältävien tai niistä koostuvien tuotteiden jäljitettävyyden ja merkintöjen uudistamiseksi ja parantamiseksi kaikissa elintarvikeketjun vaiheissa ovat ennalta varautumisen periaatteen mukaisia ja lisäävät kuluttajan valinnanvapauden edellytyksenä olevaa avoimuutta. Asetuksilla helpotetaan myös valvontaviranomaisten toimintaa ja parannetaan mahdollisuuksia tutkia elintarvikealalla sovelletun geenitekniikan pitkäaikaisvaikutuksia ihmiseen ja ympäristöön.

4.3. GMO:ien hyväksyntä perustuu ennalta tehtyyn tiukkaan tieteelliseen alkuarviointiin, jolla taataan se, että hyväksynnän saaneet tuotteet eivät aiheuta vaaraa terveydelle ja että ne voivat liikkua markkinoilla vapaasti, kunhan kuluttajat saavat jäljitettävyyden ja merkitsemisen avulla tuotteista täydet tiedot valinnanmahdollisuuksien edistämiseksi.

4.4. GMO:ien käyttö maailmassa on tosiasia. Vuonna 2001 niiden tuotantopinta-ala oli 52,6 miljoonaa hehtaaria eli 19 % enemmän kuin sitä edeltävänä vuonna, mikä on todiste jatkuvasta kasvusuuntauksesta. Eurooppalaisten kuluttajien keskuudessa tehty kyselyt osoittavat kuitenkin selkeän enemmistön vastustavan elintarvikkeiden geneettistä muuntelua.

4.5. Edellä todetusta huolimatta ETSK kiinnittää komission huomion siihen, että ennen kuin uusille GMO:ille annetaan käyttö lupia, on välttämätöntä suorittaa täydellisiä esitutkimuk-

sia varovaisuusperiaatetta noudattaen ja välttämättä ei-toivottuja vaikutuksia.

Bryssel 21. maaliskuuta 2002.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Göke FRERICHS

LIITE

talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Keskustelussa hylättiin seuraavat muutosehdotukset, jotka saivat vähintään neljänneksen annetuista äänistä.

Kohta 2.5

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Asetusehdotuksessa ei tulisi keskittyä pelkästään GMO:ien ja niistä valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyyteen, vaan sen tulisi koskea myös GMO:n avulla valmistettuja elintarvikkeita ja rehuja. Voidaan nimittäin todeta, että entsyymit toimivat muiden kemiallisia muutoksia edistävien molekyylien tavoin aktiivisesti kaikissa elintarvikkeen valmistukseen liittyvissä kemiallisissa molekyylireaktioissa. Luonnollisin menetelmin ja GMO:n avulla valmistettua tuotetta ei näin ollen voida pitää olennaisilta osiltaan yhdenvertaisina, koska GMO:t ovat joka tapauksessa epäluonnollisia aineita, joista ei voida nykyisin testeillä varmistaa, että niiden avulla voidaan valmistaa paitsi aistinvaraisilta ominaisuuksiltaan, myös mm. terveellisyydeltään, maultaan ja aromiltaan vastaavia elintarvikkeita. GMO:ien merkitsemistä ja jäljitettävyyttä koskevat säännöt tulisivat ulottaa koskemaan myös GMO:n avulla valmistettuja tuotteita."

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 28, ei-ääniä: 51, tyhjiä: 14.

Kohta 2.7

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Koska tavoitteena on laatia mahdollisimman selkeät pelisäännöt, ehdotettuja jäljitettävyyksvaatimuksia tulisi noudattaa, vaikka ne edellyttävätkin sekä taloudellisilta toimijoilta että valvontaviranomaisilta lisätarkastuksia ja -valvontaa. Tulee tutkia mahdollisuuksia sellaisen järjestelmän perustamiseksi, jonka avulla voidaan lisäksi taata kuluttajille mahdollisimman selkeät tiedot myös tuontituotteista, jotka ovat tai sisältävät GMO:ja tai ovat niistä valmistettuja mutta joiden lopputuotteissa ei ole jälkiä GMO:ista."

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 30, ei-ääniä: 59, tyhjiä: 16.

Kohta 4.1

Muutetaan ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti:

"GMO:ien käytöstä on virinnyt yhteiskunnassa laaja keskustelu, jossa on esitetty taajaan äärimmäisiä mutta usein vailla varteenotettavaa tieteellistä pohjaa olevia kantoja jota leimaa osaksi pelko ja kauttaaltaan myös tietämättömyys mahdollisista seurauksista."

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 50, ei-ääniä: 53, tyhjiä: 9.

Uusi kohta 4.3.1

Lisätään seuraava uusi kohta: "Komitea pitää suurena puutteena sitä, että lihaa ja muita eläinperäisiä tuotteita, jotka ovat peräisin muuntogeenisellä rehulla ruokituista eläimistä, ei tarvitse merkitä. Tämä heikentää tavoiteltua kuluttajien valinnanvapautta ratkaisevasti."

Äänestyksen tulos

Jaa-ääniä: 43, ei-ääniä: 56, tyhjiä: 8.
